

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Minerva, sive de causis latinae linguae commentarius

Sánchez, Francisco

Schoppe, Caspar

Perizonius, Jacobus

Franequera, 1687

Cap. XII. - Quid sit persona in verbis: exploduntur impersonalia
grammaticorum. Infiniti natura ostenditur

[urn:nbn:de:bsz:31-109138](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-109138)

* *industriorem exercitum*; ex eodem Catone, *vitam innoxio-rem*, & *perpetuius*, & *perpetuissimo curriculo*: ex Lucilio, *villicus paulo strenuor*,, [Plaut. Epid. Si deterior, strenuori suus pugnas predicat.] Notanda etiam sunt, † *Maturrimus* apud Tacitum, & *maturrissimus* apud Ciceronem, & *Columellam*: *ipissimus*, & *oculissimus*, & *patruissimus* apud Plautum. Superlativa in *limus* plura ponunt alii; ego tria tantum reperio, *simillimus*, *facillimus*, *buonillimus*: Seneca utitur, * *imbecillimus*, & *imbecillissimus*, epist. 86. Neutrum probo.

CAP. XII.

Quid sit persona in verbis: exploduntur impersonalia Grammaticorum. Infiniti natura ostenditur.

Quid sit
Verbum

Inepta
Aristote-
lis defi-
nitio.

† **V**erbum est vox particeps numeri personalis cum tempore. Hæc definitio vera est, & perfecta, reliquæ omnes Grammaticorum ineptæ. Neque etiam Aristoteles, seu quisquis ille fuit, qui *æsi ipponias* scripsit, aptè distinxit quid esset verbum, quum ait; *Verbum est vox significativa ad placitum*, &c. Neque enim hæc descriptio attingit causas, sed effecta, & adjuncta; atque adeo inserit negatio-

* *Industriorem exercitum*] sic Plaut. Mostell. I. 2. 71. *Quæ* neque *industrior de inventute* erat. Sed plura hujus generis vide apud Voss. de Anal. II. 27.

† *Maturrimus*] sic à *ereber* non modo *creberrimus*, sed & *creberrimas*. Gell. II. 30. *Fluctus*, qui flante *Aquilone* *maximi* & *creberrimi* excitantur: à *celer* tum *celerrimus*, tum etiam *celerissimus*. Ennius in Ann. *Celerissimus rumor*.

* *Imbecillissimus*] Sic *amabilissimus* Cic. de Amic. cap. 14.

† *Verbum est vox*] Mallem; *Verbum est vox*, significans actionem vel passionem, vel existentiam per numeros, personas, & tempora.

tionem, quod in definitione ferri non potest. Sed his omissis, de iis quæ accidunt verbo, disputemus: ea verò sunt, Accentus, figura, species, numerus, persona, tempus, conjugatio. At de quatuor primis jam dictum est, de reliquis nunc erit dicendum. *Personam* vocant Grammatici, quod Græcis est *πρόσωπον*, * aptius veterent, *faciem*, aut *vultum*: nam

Verbi
Accidentia.

Persona.

D 5 pro-

* *Aptius veterent faciem*] Nullus tamen dubitem, quin eodem significato Grammatici Græci *πρόσωπον* dixerint, quo Latini *personam*, quum etiam in vulgari usu utraque vox eisdem sit significationis, h. e. significet primitivam, quæ histrionum ori & vultui applicabatur, eumque referebat hominem, cujus illi personam sustinerent seu partes in fabulis. Verum quidem, quod terminationum verbalium differentiæ recte possint *facies*, seu *species*, seu *figura*, seu etiam *genera* appellari, sed non modo hæc, quæ constant diversitate *personarum*, sed & quæ *temporum* ac *modorum*, immo & in Nominibus, quæ *Generum* & *Casuum*. Verum sicuti in Nominibus varias terminationum differentiæ, prout variis ex causis oriebantur, appellarunt *Genera*, vel *Casus*, sic in Verbis similes eodem jure vocarunt *Personas*, vel *Tempora*, ac *Modos*, *Personæ* respondent quodammodo *Generibus*, *Temporibus*, & *Modis* maxime, *Casibus*. Et quænamadmodum in *Generibus* duo sunt præcipua *masculinum* & *femininum*, pro diversitate sexuum solummodo duplici, unde *Generis* doctrina originem traxit: sic in *Personis* duæ item sunt præcipuæ, pro natura sermonis, qui ab uno proficiscitur, & dirigitur ad alterum, ejus nempe, qui loquitur, & ejus, ad quem oratio tendit. Accedit *Generibus* tertium, quia quam plurima sunt vocabula, quæ nihil ad sexum animantium pertinent: similiter & duabus *Personis* tertia est addita, quoniam in fabulis seu colloquiis sermo plerumque fit de aliis, quam inter quos instituitur. Immo sicuti tertium *Genus* à Grammaticis appellatur *Neutrum*. Sic & tertia *persona* verba dicta etiam sunt *Nullius* (Vide Voss de Anal. l. 4. quia *intellectus Nominativi iste est infinitus*, ut ait Priscianus, sed & sæpe indefinitus. Porro *Genera* in Nominibus requirunt convenientiam substantivi & Adjectivi, quæ declaratur per *Hic*, *Hæc*, *Hoc*, sic *Personæ* convenientiam Verborum & Nominum, quæ de-

proprie terminationes illæ verbales dicuntur facies : * nomina enim personam non habent, sed sunt alicujus personæ verbalis. Et verò rectè enuntiant Grammatici : *Omnis nomi-*

claratur per *Ego, Tu, Ille*. Nam uti nequis dicere *Vir doctus*, sic neque *Ego amas*. Denique diversa Nominum *Genera* recipiunt diversas à se invicem terminationes per *Casus* in Singulari & Plurali : similiter diversæ Verborum *Personæ* eandem terminationum diversitatem recipiunt per *Tempora* & *Modos* in utroque item Numero. Quapropter sicuti tres terminationum differentiæ in Nominibus, maxime Adjectivis, conspicuæ, *Genera* appellantur, non vulgari illa significatione, ut diversæ terminationum species, sed speciali à sexuum discrimine petita, sic eodem jure & ratione tres illæ in Verbis differentiæ terminationum appellatæ sunt *personæ* & *Personæ*, à duabus colloquentium personis, quarum altera est loquens, altera audiens, & sermonem accipiens. Ceterum sicuti *Generum* differentia revera inest in substantivis, sed maxime conspicitur per varietatem terminationum in Adjectivis, sic & *personarum* differentia vera est penes Nomina, licet terminationes earum ratione discrepantes appareant in Verbis.

* *Nomina enim personam &c*] Sic loqui debet Auctor, quia *Personarum* appellationem in re Grammatica non aliter accipit, quam variam terminationum verbalium speciem seu faciem. At vero si rem rectè consideres, ipsis Nominibus vel maxime, immo unice inest *Persona*, & verba se habent in *Personarum* ratione ad Nomina plane, sicuti Adjectiva in ratione *Generum* ad substantiva, quibus solis Auctor cap. 7. & rectè, *Genus* adscribit, exclusis Adjectivis. Et proinde, quum dicimus, *Petrus videt parietem*, mea quidem sententiâ, *Petrus* est *Persona tertia*, seu designat personam ejus, qui argumentum est loquens, atque adcoertius inter Loquentem & Audientem. *Videt* vero proprie non est *Persona*, sed terminatio verbalis ad *Personam tertiam* accommodata, sicuti *Fortè* est terminatio Adjectivi ad *Genus Neutrum* seu *tertium* conformata. Ceterum sicuti *Generis* mentio & differentia in arte Grammatica propter terminationum in Adjectivis diversitatem jam est necessaria, & absque eâ esset, non requireretur ; & porro sicut illæ Adjectivorum terminationes rectè dicuntur istius *Generis*, cujus formam præ se ferunt, & cui jungi queunt, sic plane *Personarum* discriminis ratio & appellatio in eadem arte propter solam terminationum in Verbis diversitatem requiritur, sed & illæ ipsæ Verbales terminationes rectè illius *Personæ*, cui conveniunt, dicuntur.

minativum est tertia persona, præterquam ego, quod est prima: & tu, quod est secunda: sed longè falluntur in eo, quod credunt Petrum, Joannem esse personas, & quod pejus est, vocant agentem, & patientes personas, suppositum, & appositum personæ verbalis; * quasi Latine dicuntur, hic sunt quatuor personæ, ubi sunt quatuor homines: quum enim dicimus, Petrus videt parietem, Petrus, aut paries non sunt personæ, sed videt, est persona, id est, facies, cujus suppositum est Petrus, appositum paries. Et cur voces agentem personam, quæ sæpè in recto patiatur etiam in activa voce, ut Petrus accipit plagas, dolet, patitur vulnera. Quid? quod verba ab hac facie, seu persona dicuntur Personalia, aut Impersonalia: hæc enim facies solis verbis convenit. Qua in re supine falluntur Grammatici, qui quum verba personalia esse dicant, quæ personas, tempora, & numeros habeant; impersonale nescierunt definire, quum illud omnino deberet esse, quod numeris, personis, & temporibus careret: quale est, amare, & amari, quod propterea verè dicitur infinitum, quod neque numeros, neque personas, neque tempo-

Nulle sunt agentes patientes personæ.

Quid verbum personale? Quid impersonale?

* Quasi Latine diceretur &c.] Sic tamen Suet. Ner. 1. Modo continuantes unamquodque pronomen per ternas personas, modo alternantes per singulas. Ubi manifestissime ternæ & singulæ personæ pro tot hominibus gentis Domitiæ ponuntur. Sic forte & Cic. Famil. V. 12. si uno in argumento, inique in persona mens tua tota versabitur. Scioppius de stylo Histor. pag. 119. posterioris solummodo ævi scriptoribus hanc Personam significationem tribuit, probatque ex his Senecæ verbis in Apocoloc. In personam, non in rem dicere. Sed profecto, si heic simpliciter hominem significat, ut vult, significat etiam in Cicero, Famil. VI. 6. Næquam nisi honorificentissime Pompejum appellat Cæsar, at in ejus personam multa fecit asperius h. e. in ipsum hominem. Sic XII. 16. Turpitudo personæ ejus, in quem liberius invocemur, nos vindicabis.

Vide in-
fra cap.
14.

Falsa
Imperso-
naliaum
definitio.
Lib. 5.
cap. 100.

10. The-
baid,

pora finiat, nec determinet; quæ omnia in
verbis finitis, ut *amabo, docebis*, præscripta
inveniuntur. Nam quæ insania exagitat Gram-
maticos, quum dicunt, *impersonalia esse, quæ
haberent tantum tertias personas; ut, accidit, curritur?*
Sed hoc multis modis falsum est; nam si in
tertiis personis, inquit Cæsar Scaliger, *verbum
tantum inveniatur, id satis est ad verborum naturam
constituendam: neque enim deest hoc verbis iis, sed
res, quæ ipsis sunt applicandæ. Fac terram de se lo-
qui, invenies illico primam passivi personam, aror ab
ingratis. Sic nihil impedimento est, quominus verbum
Pluit, primam personam habere dicamus, si modo lo-
quatur Deus. Hæc ille. Sic decet, aut decet
semper in tertiis personis inveniuntur; quia
res, quæ decet, & ornat aliam, in tertiam
verbi personam fertur: neque enim ego pos-
sum decere alium, sed coma, vel vestis de-
cet illum: quod Hispani dicimus, *Est le bien*.
Si tamen ego aliquo modo orno regem, &
condecoro, cur non dicam, *ego regem deceo?*
quemadmodum de sacerdote quodam Apol-
linis appositissimè dixit Statius: *Si non dedecui
tua iussa, tulique prementem.* Plato in dialogo
de Ente apertè docet, *sine nomine & verbo nul-
lam constare orationem.* Si igitur ex nomine &
verbo debet constare oratio, ut postea doce-
bimus, perperam docent Grammatici, ver-
ba impersonalia sine supposito inveniri, ut
miseret, licet, curritur, egetur. Sed longè fallun-
tur, qui suppositum, aut in verbo latere, aut
ibidem in oratione esse non viderunt. Nos
impersonalia non rejicimus, sed ea esse, quæ
vulgus Grammaticorum obtrudit, pernega-
mus: nam si personale verbum est, quod
personas, & numeros, ac tempora finit &
de-*

determinat; ut *amabam*, *legissem*; impersonale erit, quod omnibus iis caret; ut *amare*, *legisse*: juxta illud Aristotelis; *Contrariorum eadem est disciplina*: in iis enim neque personas, nec numeros, neque tempora poteris assignare. At objicit Grammaticus, in *convenit*, *licet*, *curritur*, non esse tertias personas, sed aliquid simile tertiis personis. Sed quid mirum, si Grammaticus cæcutit, quum Quintilianum habeat ignorantæ suæ auctorem: inquit enim; *Jam* ^{Lib. 1.} *litur in antiquam silvam*, ^{cap. 4.} *nonne propriæ cujusdam rationis est? Nam quod initium ejus invenias? * cui simile, Fletur, accipimus: aliter; ut Panditur interea domus omnipotentis Olympi: aliter; ut totis usque adeo turbatur agris. Hæc ille, qui si legisset Aristotelen, & Platonem sæpe testantes, sine nomine & verbo non posse constare affirmationem, vel negationem, in hac salebra non hæsisset: nam *itur iter*; & *fetur fletus*; & *turbatur turbatio*; id est fit turba, quid differunt à *panditur domus*? Sed de hoc latius in principio Ellipseos, & lib. 3. cap. 1. Sed rursus insurgunt Grammatici, asserentes, *deces*, *convenit*, & similia, dici posse infinita; quia nec numeros, nec tempora finiant, & terminent: nam absolute dicitur, *Decet nos*, *deces te*, *me*, *illos*. Imperitè sanè illi, qui ex accusativo transitionis judicent verbi naturam, quasi non eadem sit ratio in omnibus verbis; ut, *Somnus capit me*, *te*, *illos*. *Virtus oblectat vos*, *me*, *te*, *illos*.*

* Cui simile &c.] Verba hæc Quintilianiani, ut recte intelligi queant, putem aliter distinguenda, quam sic & hic, & in ejus edd. Nempe, *cui simile*, *Fletur*, *Accipimus aliter*, *ut*, *Panditur* &c. Voluit Auctor oppositis inter se personali locutione & impersonali, clarius probare & confirmare, quod modo dixerat, esse hanc *propria cujusdam rationis*.

illos. Sic, *cantare decet nos, me, te, illos*, id est, cantus. At quid dicent de temporibus? negabuntne, *decet, decebat, decebit; curritur, currebatur, curretur*, esse diversa tempora? Illos igitur omittere, & vera impersonalia, cum Consentio Romano, credamus esse, *amare, amavisse, amari*: nam quemadmodum, *amo, amari*, certæ personæ, numeri, & temporis esse cernuntur, unde verè vocantur Personalia, & Finita; sic in *amari & amare*, neque personas, neque numeros, nec tempora possis definire; unde merito impersonalia & infinita nuncupantur. Postremò illa differre dicuntur, quæ natura differunt: sed *amat, decet, amatur, curritur*, natura non differunt; quia personas, tempora, ac numeros, & nominativum pro supposito habent: sunt igitur Personalia. *Amare* verò, & *amari*, & *amavisse*, neque personas, neque tempora, neque numeros invenias; & accusativum pro supposito habent, qui casus nominativo maxime adversatur. Hæc igitur procul dubio *mera dici debent impersonalia.

CAP.

* *Mera dici debent impersonalia*] Putem tamen ego rectius dici infinita, quam *Impersonalia*, quia ipsorum persona, ut dicitur, & numerus nulla terminationum differentia definitur, ipsa verò personæ non sunt plane nullius, sed vera omnis sub una illa terminatione. Nam dicimus, *scio me, te, illum amare* in omnibus personis, Accusativus enim ante infinita præbet per omnia vicina Nominativi ante finita. Quapropter *impersonalium* appellationem reliquerim ego sane illis, quorum Nominativus semper supprimitur, & unius tantum personæ terminatio est in usu. Fateor equidem cum Sanctio & Scaligero, non ita recte istiusmodi verba *impersonalia* dici, si eorum natura, & constructionis ratio consideretur, quia Nominativus, ut ut supprimatur, semper tamen intelligitur. Sed tamen quia ipsi Veteres ita appellaverunt, (vide Voss. de Anal. III, 1.) &c.

Verba
Infinitiva
sunt
vera Im-
personalia.